Ett Ovärdigt Yrke

- En undersökning gällande synen på prostitution i proposition 1997/98:55 om kvinnofrid

Anna Gillberg
Mänskliga rättighetsstudier
Höstterminen 2014
Handledare: Lena Halldenius
Emma Sundkvist

Abstract

Prostitution är idag ett debatterat ämne inom den feministiska debatten, och den här uppsatsens syfte är att undersöka prostitutionsbegreppet i proposition 1997/98:55 om kvinnofrid och senare applicera två feministiska teorier på den. Detta görs först genom en begreppsanalys på propositionen, och senare en argumentationsanalys av den med hjälp av Martha Nussbaums teori om stigmatisering kring prostitutionsyrket och Carole Patemans teori om att prostitution är ett tecken för patriarkatet i samhället. Slutsatsen i den här uppsatsen visar på att prostitution ganska ogrundat beskrivs som något skadligt och dåligt i propositionen samt att den bygger på en kvinnosyn om att kvinnor måste skyddas, trots att den i slutändan inte lyckas med det. Vidare måste propositionen förstås genom både Pateman och Nussbaum, fastän Nussbaums teori ofta går att föredra.

Nyckelord: Prostitution, Proposition 1997/98:55, Martha Nussbaum, Carole Pateman, Begreppsanalys, Argumentationsanalys.

Innehåll

1. Inledning **1**
1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning 2
2. Material **3**
2.1 Primärmaterial 3
2.2 Sekundärmaterial 3
2.3 Avgränsningar 4
3. Teori **6**
4. Metod **9**
5. Bakgrund och debatten kring prostitution **10**
5.1 Begreppen prostitution och sexarbete 10
5.2 Debatten kring prostitution 11
6. Begreppsanalys **14**
6.1 Propositionen 14
6.1.1 Hur används begreppet? 14
6.1.2 Vilken syn visar den på? 15
6.1.3 Synen på mannen 16
6.1.4 Synen på Sverige 17
6.2 Teorierna 18
6.2.1 Propositionen enligt Pateman 18
6.2.2 Propositionen enligt Nussbaum 19
7. Argumentationsanalys **20**
8. Slutsats **24**
9. Referenser **25**

1. Inledning

Sexköpslagen började gälla den 1 januari 1999 i Sverige. Den var den första i sin stil, eftersom den förbjöd köp av sex, men inte säljandet av sex. [1] Innan lagstiftningen fanns det dock vissa lagar som kunde relateras till prostitution. De var: att ha tillfälligt sexuellt umgänge mot ersättning med någon under 18 år, koppleri (dvs. att främja eller utnyttja att någon annan prostituerar sig. Det här kunde vara till exempel vad som kallas för hallickverksamhet, men också att främja sexannonser i tidningar) samt ett visst ansvar för fastighetsägare när en lägenhet används för prostitution. Andra skyddslagar, som inte har direkt med prostitution att göra, var till exempel lagen om vård av missbrukare och den kunde också komma att aktualiseras. [2]

Anledningen till att en sexköpslag blev nödvändig var för att prostitution ansågs medföra skador både för samhället och för individen. En annan viktig orsak var att detta skulle försvåra för enskilda och grupper i utlandet att etablera organiserad prostitutionsverksamhet i Sverige. Lagen skulle också ha en avskräckande effekt, och vara könsneutral. Straffet för en person som köpte sex var till en början böter eller fängelse i högst sex månader, men den 1 juli 2011 höjdes straffmaximumet till fängelse i högst ett år. [3]

Sverige har valt sig av ett mellanting mellan ett abolitionistiskt (avskaffande) system och ett prohibitionistiskt (förbjudande) system, eftersom syftet är att avskaffa prostitution genom att både förbjuda främjandet av prostitution och förbjuda sexköp. Anledningarna till att vissa länder har det abolitionistiska systemet kan vara att de prostituerade ses som offer eller för att lättare kunna bedriva förebyggande arbete mot HIV och andra könssjukdomar. I Europa är det nuförtiden vanligast att länderna har en typ av det här systemet. Det som är förbjudet i de här länderna är vanligen inte köpandet av sex, utan istället är det förbjudet med bordeller, hallickar och andra sätt att förenkla sexköp. Till exempel England och Frankrike har det abolitionistiska systemet. Det prohibitionistiska systemet innebär att prostitution i sig och alla aktiviteter rörande det är förbjudna. Orsakerna till det förbjudande systemet beror vanligen på en syn på prostitution som något som är moraliskt fel, där kvinnorna får bära skulden för att de lockar männen till det. Det här systemet finns i exempelvis Thailand, Iran och vissa

[1] Utbildningsdepartementet, Regeringen, ”Sexköpslagen”, http://www.regeringen.se/sb/d/2593/a/116601, senast uppdaterad 2014-10-14, hämtad 2014-12-09.
[2] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, Stockholm, Arbetsmarknadsdepartementet, s. 103-104
[3] Utbildningsdepartementet, Regeringen, ”Sexköpslagen”, http://www.regeringen.se/sb/d/2593/a/116601, senast uppdaterad 2014-10-14, hämtad 2014-12-09.

delstater i USA. Det sista systemet är det reglerande systemet, där prostitution är lagligt men reglerat på olika sätt. Till exempel får det bara ske i vissa kvarter i en stad, och/eller måste de prostituerade gå på hälsokontroller. Det här systemet finns i bland annat Tyskland och Nederländerna. [4]

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Prostitution är ett ämne som diskuteras frekvent inom feministiska debatten idag och det finns en tydlig markering mellan de mer liberala feministerna och de mer radikala feministerna i frågan. Det som jag har intresserat mig för i frågan om prostitution har varit begreppet i sig och just argumentationen som finns mellan de olika feministerna.

Syftet med uppsatsen är att titta närmare på regeringens proposition 1997/98:55 om kvinnofrid och analysera hur de använder begreppet prostitution och vilken kvinnosyn den visar på. Till min hjälp har jag två teoretiker, Martha Nussbaum och Carole Pateman som jag kommer använda för att både kritiskt titta på propositionen, men också sätta emot varandra för att kunna komma fram till ifall det går att säga att prostitution är fel i sig själv.

Mina frågeställningar är: **Hur används begreppet prostitution i propositionen och vilken kvinnosyn tyder den på? Hur kan detta förstås genom de två olika feministernas argument?**

[4] Öfverberg, Ulf, *Jämlikheten först – om sexhandel, droger och livets gränsmarker*, Agora, Stockholm, 2003, s. 85-86.

2. Material

2.1 Primärmaterial

Mitt primärmaterial består av regeringens proposition 1997/98:55 om kvinnofrid. Den här propositionen kom till för att ”motverka våld mot kvinnor, prostitution och sexuella trakasserier i arbetslivet” och tar upp brott som kvinnor utsätts för. [5] Proposition 1997/98:55 introducerade bland annat begreppet kvinnofridskränkning. Det som gör att propositionen fortfarande är relevant efter mer än 15 år är att den är grunden till Sverige sexköpslag, som innebär att det är olagligt att köpa sex, men inte att sälja sex. Att den är grunden till sexköpslagen innebär att den också är grunden till hur den svenska staten och en stor del av befolkningen ser på prostitution. Det är självklart att den kommer vara partisk eftersom det är en stat med en viss politisk agenda som har gett ut den, men på grund av att det är just synen på prostitution som jag ska kolla på så fungerar det ändå.

Det som är speciellt med den här typen av text är att den måste, i och med att den vill leda till en ny lagstiftning, övertyga läsaren att prostitution är fel och att den därför använder det begreppet på ett sådant sätt att det omöjligen går att tolka det som att prostitution skulle kunna vara något annat.

2.2 Sekundärmaterial

Mitt sekundärmaterial och min teori går mycket in i varandra, eftersom jag till viss del kommer använda två teoretikers syner på prostitution när jag analyserar mitt primärmaterial. Det huvudsakliga sekundärmaterialet som jag har använt är Martha Nussbaums bok *Sex and social justice* och boken *The sexual contract* av Carole Pateman.

Martha Nussbaum är en amerikansk filosof som har undervisat på bland annat Harvard och Brown. Hon är mest känd för sin kapacitetsteori. Boken som jag valt att använda, *Sex and social justice*, undersöker frågorna: Vad betyder det att respektera värdigheten av en människa? Vad kräver kapaciteterna för stöd från världen, och hur ska vi tänka kring detta gällande skillnader av kön och sexualitet? Vilken typ av legal och politisk behandling krävs för att behandla människor som värdiga och jämställda i världen, och hur kan en djupare

[5] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid,* s. 1.

förståelse av kön och jämställdhet hjälpa oss att svara på den frågan? [6] Hon har en liberalistisk grundsyn och skriver om hur det går att sammankoppla feminismen med liberalismen. [7] Prostitution är inte hennes huvudfokus, varken i allmänhet eller i boken, men det finns ett kapitel som tar upp hennes teori om prostitution som ett stigmatiserat yrke och den kommer jag gå in närmare på i teoriavsnittet.

Brittiskan Carole Pateman har jobbat mest med sin kritik kring den liberala teorin. Boken *The sexual contract* gör också det. Här vill hon utmana de liberala tankarna som finns kring rättigheterna och tanken på att friheterna har sitt ursprung från det sociala kontraktet. Olika kontrakt som hon tar upp äktenskapskontraktet, anställningskontraktet och prostitutionskontraktet. Hon använder sig av ett feministiskt perspektiv för att påvisa att det originella kontraktet exkluderar kvinnor samt hur fel det blir när de nu ska inkorporeras in i den nya kontraktsordningen. Som i Nussbaums fall är frågan om prostitution inget som hon egentligen har fokus på, utan det handlar mer om att hon använder den frågan för att föra vissa andra argument. [8] Den här boken är skriven 1988, vilket verkligen kan förminska relevansen som den har. Anledningen till att jag ändå valde att använda den var för att jag anser att den är relevant för mitt ämne och att den inte är utdaterad för det som jag vill göra, det vill säga sätta två olika perspektiv emot varandra kring prostitutionsfrågan.

Ett problem som finns med teoretikerna är att de eftersom de kommer från andra diskurser än den svenska inte alltid problematiserar prostitution på det sättet som de hade gjort ifall de kom ifrån Sverige. Detta är egentligen inte ett så stort problem sålänge jag ser till att jag inte tar in något som är specifikt just för de länderna som de kommer ifrån utan istället använder mig av den feministiska kritiken som är global.

Annat material som har använts är utvalda böcker, artiklar och ett dokument som behandlar ämnet. Dessa används till störst del i bakgrund– och debatten i Sverige- delen och kommer att förklaras närmare där. Det som dock har varit speciellt med de här texterna är att i princip allt utav det är argumenterande, något som vanligtvis borde undvikas att användas men som fungerar i det här fallet, eftersom jag ska beskriva just de olika synvinklarna som finns på prostitution i Sverige.

[6] Nussbaum, Martha, *Sex and social justice*, Oxford University Press, Oxford, 1999, s. 5.
[7] Nussbaum, 1999, s. 9-10.
[8] Pateman, Carole, *The sexual contract*, Stanford University Press, Stanford, 1988.

2.3 Avgränsningar

Den största och mest relevanta avgränsningen som jag har gjort är att jag har fokuserat på just prostituerade kvinnor som säljer sex till män. Detta beror på flera olika anledningar. För det första handlar propositionen om just kvinnor som säljer sex och trots att sexköpslagen gäller åt båda hållen (dvs. det är olagligt för både män och kvinnor att köpa sex av män eller kvinnor) är inte detta speciellt intressant med tanke på propositionen. För det andra använder jag mig av två feministiska teorier och de skulle inte kunna verka på samma sätt ifall jag var tvungen att ta hänsyn till de män som säljer sex till kvinnor. För det tredje, och det som egentligen är mest relevant, är att det nästan uteslutande är kvinnor som är prostituerade, och att de få män som finns mestadels säljer sex till andra män.

3. Teori

Min teori bygger på de två olika teoretikerna som jag använder, dvs. Martha Nussbaum och Carole Pateman. Det som är speciellt med de här två är att de båda är feminister samtidigt som de har helt skilda åsikter i den här frågan. Nussbaum kan räknas till liberalfeministerna medan Pateman kan räknas till radikalfeministerna. Deras skilda åsikter är en stor anledning till att jag valde dem, men det spelade också en stor roll att de båda hade skrivit om prostitution i sina texter. Jag kommer börja med att beskriva Nussbaums teori kring stigmatiseringen av prostituerade för att senare gå vidare till att beskriva Patemans teori som handlar om prostitution är ett tecken på patriarkatet.

Martha Nussbaums teori kring prostitution bygger på att prostitution inte är värre än något annat yrke där en person säljer sina kroppsliga tjänster. Hon anmärker dock hur komplex frågan är eftersom det är en institution som onekligen skadar kvinnor. Den är också komplex i och med att det går att ifrågasätta ifall det ens finns något som heter samtycke i den här frågan på grund av att många kvinnor som inträder det här yrket inte verkar ha mycket andra val. Hon drar slutsatsen att fortsatt kriminalisering gör att de ekonomiska -och värdighetsproblemen blir större, och att det bästa därför är att istället erbjuda fattiga kvinnor bredare utbildning och fler anställningsmöjligheter. [9] Nussbaum lägger fram sina argument för synen på prostitution som ett vanligt yrke med hjälp av att diskutera kring stigmatiseringen av yrket. Hennes syn på stigmatisering är att de ibland kan grunda sig på övertygande och genomtänkta argument, men att de ofta är baserade på fördomar om bland annat klass och etnicitet. Hon skriver också att de kan förändras snabbt över tid, något som påvisas med att det förut ansågs vara prostitution (i den här kontexten något som ansågs moraliskt fel) när en person som arbetade med ”kreativa yrken” tog betalt (ett exempel är en operasångare som får betalt för att vara med i en uppsättning). Förut ansågs det helt enkelt inte rätt att få betalt för vissa saker, och enligt Nussbaum är det precis så som vi ser på prostitution idag. [10] En viktig anledning till att just prostitutionsyrket har blivit stigmatiserat beror på männens kontrollerande av kvinnors sexualitet. [11]

Nussbaum går vidare med att jämföra prostitution med sex olika typer av kroppsliga tjänster. Hon jämför den prostituerade med fabriksarbetare, hushållsarbetare (”domestic servant”), nattklubbssångare, professorer i filosofi, massörer samt ”koloskopikonstnärer” (en

[9] Nussbaum, 1999, s. 23.
[10] Nussbaum, 1999, s. 276-277.
[11] Nussbaum, 1999, s. 287.

person som får betalt för att få sin grovtarm undersökt med nya verktyg, för att testa deras räckvidd och förmåga). Om jag tar fabriksarbetaren som ett exempel för att visa på sättet som Nussbaum tänker på så skriver hon i jämförelsen att båda två yrken är lågavlönade, fastän det möjligen går att tjäna mer pengar som prostituerad. Båda två utsätts för hälsorisker, men den prostituerade skulle troligen utsättas för mindre ifall det var legalt. En prostituerad kan ha bättre arbetstider och arbetsmiljö än fabriksarbetaren, speciellt om det är legalt. Fabriksarbetaren får utföra samma rörelse dag ut och dag in, medan den prostituerade har ett val kring vilka handlingar hon vill utföra. Den prostituerade har en mycket större risk att utsättas för våld. Sen nämner Nussbaum den sociala stigman som den prostituerade utsätts för, och det är till stor del detta som är hennes slutsats: att kvinnor hellre skulle bli fabriksarbetare på grund av den sociala stigman som finns kring prostitution som yrke. [12]

Patemans teori kring prostitution kommer fram till att prostitution är en integrerad del av den patriarkala kapitalismen, där män kan köpa kvinnors kroppar. Hon kommer även fram till att prostitutionskontraktet kan ses som det nya giftemålskontraktet. Förr i tiden fanns det enligt Pateman få som egentligen försvarade prostitution utan det var bara ett onödigt ont för att skydda flickor/kvinnor från männens sexuella aptit eller att det var en olycklig konsekvens av fattigdomen för kvinnor som var tvungna att klara sig själva. [13]

Pateman tar i sin bok upp olika argument som finns för prostitution och försöker sedan problematisera dem. Enligt henne bygger försvaret för prostitution på en syn på att den prostituerade likaväl kan vara en man som kvinna. Enligt Pateman fungerar det inte att tänka på det här sättet, eftersom det nästan uteslutande är kvinnor som är prostituerade (och de få män som finns säljer oftast sex till andra män). Hon tycker också det är väldigt problematiskt att det i diskussionen gällande prostitution oftast verkar vara ett problem som handlar om kvinnorna som är prostituerade och inte männen som köper sex. Något som hon påpekar för att visa på att debatten kring prostitution borde handla om just det och inte döma kvinnorna som är prostituerade. [14]

Det finns enligt Pateman inget som säger att prostitution är en universell del av den mänskliga sociala världen eller att den skulle bygga på att män ses ha en stor naturlig sexlust. Hon kritiserar den liberala synen på att prostitution skulle vara samma sak som något annat yrke, och tar då upp att de flesta kvinnor som säljer sex gör det för att de är tvungna till det av

[12] Nussbaum, 1999, s. 280-285.
[13] Pateman, 1988, s. 53.
[14] Pateman, 1988, s. 55-56.

ekonomiska skäl. [15] Hon styrker att det inte finns någon form av arbete som går att sära från den mänskliga kroppen, men det viktigaste argumentet som hon har emot att prostitution går att jämföra med andra yrken (och det som hon själv verkligen trycker på) är att det inte finns någon annan form av arbetskraft där köparen kan få en ensidig rätt till direkt utnyttjande av en kvinnas kropp. Hon skriver också att det omöjligen går att skilja på kroppen och jaget och att det därav inte går att se säljandet av kvinnors kroppar som något annat än ett säljande av jaget. Pateman visar också på det här genom att ta upp en undersökning där män som köpt sex klagade på att kvinnorna var emotionellt kalla i deras bemötande av männen. Detta visar på att männen inte anser att de bara köper sex, utan att de också köper de här kvinnornas jag och sympatier under den här tiden. [16]

Pateman jämför prostitutionskontraktet med giftemålskontraktet och kommer fram till den är den nyare formen av det gamla kontraktet med en viktig skillnad. Vart finns skyddet i prostitutionskontraktet? Hon ställer också en annan viktig fråga i slutet av kapitlet: Varför finns det en sådant stort krav från mäns sida att det ska finnas en marknad av flickors och kvinnors kroppar som går att köpa? [17]

[15] Pateman, 1988, s. 57.
[16] Pateman, 1988,s. 58-61.
[17] Pateman, 1988, s. 62-63.

4. Metod

Min metod kommer bestå både av en argumentationsanalys och en begreppsanalys, och de är också uppdelade i två olika kapitel. Den första delen av analysen, begreppsanalysen, handlar om att ringa in begreppet prostitution och hur det används i propositionen. Den andra delen, argumentationsanalysen, använder jag för att analysera argument som finns i propositionen och argumenten som teoretikerna skulle ha för och emot den.

Begreppsanalysen är inspirerad av Haslangers konceptuella begreppsanalys där meningen är att få en uppfattning över hur begreppet används och vilken syn på prostitution som den visar på. [18] Jag tyckte att det var viktigt att få en klar bild över begreppet såsom det används i propositionen för att kunna förstå hur de tänker kring prostitution. En intressant del, som ingår i Haslangers lite mer komplexa analytiska begreppsanalys, är att den utgår ifrån hur språket används och hur detta påverkar verkligheten. Den menar att språket har en stor inverkan på verkligheten, och att det går att förändra verkligheten genom att förändra språket. Anledningen till att jag tar med det här här är för att detta är en tanke som jag till viss del har använt mig av i analysen och diskussionen, och det är också en bidragande faktor till att jag valde att analysera just propositionen, som har haft en uppenbar påverkan på verkligheten i och med sexköpslagen. [19]

Argumentationsanalysen har utgått från begreppsanalysen, och den har använts för att vara kritisk mot propositionen. Jag har genomfört den genom att bland annat använda mig av citaten som jag tog upp i begreppsanalysen för att visa på saker som jag tycker är typiska för den synen som propositionen visar på. I argumentationsanalysen försöker jag också att förstå mig på synen som propositionen har visat på genom att sätta Nussbaum och Pateman emot varandra.

Jag använder mig av citat i min analysdel, vilket kan bli problematiskt eftersom de alltid på ett eller annat sätt blir tagna ur sin kontext. Detta är något som jag förstås kommer ha i baktanke, men samtidigt använder jag dem för att visa på saker som jag anser är problematiskt med propositionen och då måste jag använda det som visar på just det. Det viktigaste är att försöka vara någorlunda neutral i analyserandet och att inte undvika att ta upp saker som inte styrker den slutsatsen som jag kommer fram till.

[18] Haslanger, Sally, "Gender and race; What are they? What do we want them to be?", Noûs, vol. 34, nr. 1 (2000), s. 32- 35.
[19] Haslanger, Sally, (2000), s. 32- 35.

5. Bakgrund och debatten kring prostitution

5.1 Begreppen prostitution och sexarbete

Prostitution är ett värdeladdat ord som knappast kan ha endast en förståelse. Enligt den Svenska Akademins förklaring innebär det att ”Utbjuda sig till ngn; till tillfälligt könsumgänge” eller förenklat att ”sälja sig”.[20] Här visas det att det ska finnas ett utbyte av något (inte definierat vad), som leder till någon typ av sexuell handling. I propositionen om kvinnofrid står det att prostitution är att ”mot ersättning skaffa sig en tillfällig sexuell förbindelse”.[21]

Jag valde att använda mig mest av det här begreppet av det enkla skälet att det är det som används mest frekvent i debatten. Det är också självklart för att jag kommer att analysera det, och det skulle bli mer komplicerat för läsaren ifall jag hela tiden hoppade mellan olika begrepp.

Ett annat begrepp, vilket används centralt i debatten är ”sexsäljare” eller ”sexarbetare”. Jag har dock inte valt att använda dem eftersom det är just begreppet prostitution som jag undersöker och för att de generellt sett inte används lika mycket i debatten. Det här begreppet används mest av liberala feminister och queer-rörelsen (t.ex. använder RFSL ofta den här beteckningen).

I boken ”klassisk feminism” använder den liberala författaren Lousie Persson begreppet sexarbete som inte bara interaktivt sex som pågår privat mellan samtyckande partner, utan också strip-tease och posering. Till och med vissa författare och konstnärer kan ses som sexarbetare, om de arbetar med sex. Persson gör en intressant liknelse mellan porr och köp av sex, när hon skriver att den enda skillnaden mellan dem är att porr är filmat och därmed lagligt, medan köp av sex inte blir det eftersom det inte filmas. [22] Den här liknelsen är förstås inte vattentätt, eftersom att själva delen med filmandet inte är det som är centralt med köpet av sex, utan det istället är själva köpandet av en sexuell tjänst. Om bara en part, kvinnan, får betalt och den andra parten inte får det, mannen, då skulle det ju kunna ses som något liknande.

---

[20] Svenska Akademins ordlista (SAOL), http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista, uppdaterad 2014, hämtad 2014-12-10, s. 720.
[21] Proposition 1997/98:55*, kvinnofrid,* s. 100.
[22] Persson, Lousie, *Klassisk feminism*, Hydra Lab AB, Malmö, 2009, s. 165.

Perssons argument för att använda begreppet sexarbete är bland annat för att hon vill styrka att det rör sig om mångtydigheter, och just att det finns flera olika sätt som en person kan arbeta med sex på. Hon ser problematiken i att begreppet prostitution innebär en automatisk frågesättning kring ifall det är frivilligt för kvinnorna eller inte, och att det då omöjligen kan ses som ett vanligt arbete. Persson påpekar också att prostitution används för att beskriva någon som gör vad som helst för pengar eller som är ”billig”, något som blir problematiskt när det senare ska användas för att beskriva kvinnor, som enligt henne, har valt yrket. [23]

Mitt användande av ordet prostitution är relevant i uppsatsen, för att det finns teorier som säger att det är omöjligt för prostitution att vara något frivilligt eftersom det bygger på patriarkatets förtryck och en sneddriven inställning till kvinnors sexualitet.

Trafficking är ett begrepp som är nära sammankopplat med prostitution, och enligt vissa är det omöjligt att skilja på det och prostitution. Den här användningen av begreppet traffickingen har jag undvikit förutom i förklarande syfte, på grund av att jag anser att användandet på det sättet är för begränsat och eftersom varken Pateman eller Nussbaum förespråkar det.

5.2 Debatten kring prostitution

I det som kan liknas vid min tidigare forskning har jag fokuserat på den feministiska debatten som finns i Sverige kring prostitution i Sverige, vilken mestadels handlar om sexköpslagen. Den är väldigt delad och det enda som egentligen är den gemensamma nämnaren är att de som skriver om ämnet vill kvinnans bästa, fast på olika sätt. I den här delen kommer jag ta upp några olika aspekter av debatten som har skett under 2000-talet och detta kommer att bli en bakgrund för analysen. Jag valde att fokusera mig på debatten i Sverige i det här fallet för att jag ville förstå hur svenska feminister ser på prostitution.

Kritiken mot Sveriges sexköpslag, och då också kritiken mot förbjudande av prostitution, leds av liberala feminister och queer-rörelsen. Ett exempel på vad många i queer-rörelsen anser om sexköpslagen går att se i betraktandet på RFSL principer kring det här. RFSL anser inte att prostitution borde vara kriminaliserat eftersom den gör det svårare att lösa problemen som finns inom prostitution samt att den ökar stigmatiseringen och utsattheten som den prostituerade utsatts för. Ett annat problem som de har med den, och det som är mest

[23] Persson, 2009, s. 166, 169.

karaktäristiskt för queer-rörelsen, är att den är heteronormativ och är präglad av stereotyper, i och med att den inte tar med hbtq-personer som säljer eller köper sex. Den ger därför en förenklad bild av prostitution i Sverige idag, vilket kan göra det svårt för människor som söker hjälp. De anser också att det är problematiskt när den personen som arbetar med att sälja sex inte själv får komma till tals. [24]

En liberal författare som delar åsikten om att prostitution inte borde vara förbjudet är Louise Persson (som jag nämnde förut). Hon försöker vissa på att prostitution är precis som vilket annat arbete som helst, vissa är missnöjda med sitt arbete och vissa gillar sitt, men det är ändå något som en person behöver göra för att kunna leva. Persson påpekar att trots att det finns stöd för att prostituerade mår sämre än andra arbetare, beror detta enligt henne mer på att stigmatiserade yrken lockar fler människor från vissa samhällsyrken, samtidigt som människor med lågavlönade yrken i allmänhet mår sämre. Hon anser att synen på att prostitution är något fel bygger på en föreställning om att kvinnor är extra utsatta och svaga. [25]

Susanne Dodillet, har skrivit en avhandling som heter ”Är sex arbete?” där hon undersöker skillnaderna mellan den svenska och den tyska prostitutionsdebatten för att komma fram till ifall prostitution kan ses som ett arbete bland alla andra. Tysklands prostitutionslagstiftning bygger på att det är ett vanligt arbete, vilket bland annat innebär att de prostituerade kan söka om uteblivna löner samt att de har rätten till att delta i arbetslöshets-, hälsovårds- och pensionssystemet. Fastän hon inte kommer fram till att den ena är bättre än den andra är det ett intressant sätt att tänka på, och hon säger själv att de här två olika modellerna egentligen är lika feministiska. [26]

Den andra sidan från liberalfeministerna, radikalfeministerna, stöds av bland annat Lena Gemzöe. Hon menar att existensen av prostitution är ett tecken på kvinnors sexuella underordning. Den visar på det patriarkaliska förtryck som finns samtidigt som den legitimerar den här ordningen eftersom prostitution fungerar som ett erkännande på att män har rätt till kvinnors kroppar. I hennes bok nämner hon både Andrea Dworkin och Catherine Mackinnon, som är de största namnen när det handlar om motståndet mot pornografi, men det är intressant att nämna de här på grund av att deras argument också går att relatera till prostitution. Dworkin drar en intressant koppling mellan pornografi och våldtäkt, där hon skriver att män genom att titta på porr blir känslomässigt avtrubbade till våld mot kvinnor och

[24] Principprogram för RFSL, Fastställt vid RFSL:s kongress i Gävle, 2012, s.20.
[25] Persson, 2009, s. 167, 171.
[26] Dodillet, Susanne, *Är sex arbete? -Svensk och tysk prostitutionspolitik sedan 1970-talet*, Vertigo, förlag, Stockholm, 2009.

att detta är en stor anledning till att våldtäkter sker. Detta skulle kunna gå att koppla till prostitution genom att säga att män genom att de kan köpa sex får idén om att de alltid har rätt till sex, vilket skulle kunna leda till våldtäkter. [27]

Eftersom jag tog upp RFSL:s principer under den mer liberala synpunkten tycker jag att det skulle vara intressant att nämna lite kort om feministiskt initiativ åsikter i den här frågan. De anser att människohandel och prostitution är oskiljbara, bland annat ska allt arbete som handlar om att motarbeta människohandel ske i samarbete med arbete mot prostitution. Den här kopplingen är intressant och det går att fråga sig ifall det går att undvika den? Det syns tydligt att feministiskt initiativ anser att prostitution är något som inte ska finnas för att det skadar kvinnor och barn för mycket och att de stödjer sexköpslagen. De vill att arbetet mot prostitution ska förstärkas genom att till exempel lägga fokus på efterfrågan bland männen och att ge större resurser till andra valmöjligheterna. [28]

[27] Gemzöe, Lena, *Feminism*, Bilda, Stockholm, 2002, s. 96-99.
[28] Feministiskt initiativ, ”Prostitution och människohandel”, http://feministisktinitiativ.se/politik/feminism-i-eu/prostitution-och-manniskohandel/, hämtad 2014-12-22.

6. Begreppsanalys

6.1 Propositionen

I den första delen av min analys kommer jag att bara ha propositionen i fokus, för att kunna komma fram till hur propositionen definierar prostitution samt vilken syn den visar på. Jag ska också ta upp lite kort om synen på mannen och synen på Sverige. På vissa ställen kommer jag att använda mig av citat för att visa på problematiska delar av propositionen, och några av dessa kommer också att användas i diskussion. Det som är genomgående genom hela analysen är att jag försöker undersöka synen på de prostituerade och kvinnosynen som den visar på. Detta är också anledningen till att jag tar upp synen på mannen för att jag ska kunna jämföra den med synen på kvinnan. Det jag kommer fram till här kommer jag senare använda i min argumentationsanalys.

6.1.1 Hur används begreppet?

Begreppet prostitution används centralt i hela propositionen, och förutom att könshandel nämns ett fåtal gånger, är det ordet det enda som används för att beskriva den sortens tillfälliga sexuella förbindelse mot ersättning som den vill förbjuda. Det är tydligt att propositionen med ordet prostitution menar en tillfällig sexuell förbindelse mot ersättning, men den definierar aldrig exakt vad en sexuell förbindelse är för något. Detta blir problematiskt eftersom det väcker frågor såsom: Vad är en sexuell förbindelse? Vad kan räknas som ersättning? Den här formuleringen kan leda till massor av gråzoner, som jag inte kommer gå närmare in på eftersom detta mer berör sexköpslagen i sig.[29]

Orden gatuprostitution och inomhusprostitution används frekvent för att beskriva olika sorters prostitution, så här går det att säga att prostitutionsbegreppet delas in i två olika kategorier. Exakt vad de menar med gatuprostitution framgår inte tydligt i texten, så det går att anta att de syftar på den ”gängse” uppfattningen att det är en kvinna som står vid något gathörn och väntar på kunder som vill köpa sex. Det som dock beskrivs gällande det är att många av de här kvinnorna har psykiska störningar, många är utländska kvinnor och ungefär hälften missbrukar narkotika eller alkohol. Inomhusprostitutionen, som är mer osynlig och som till och med de som har skrivit propositionen inte verkar veta så mycket om, beskrivs

[29] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 100.

istället som den sortens prostitution som finns på massageinstitut, i eskortservice och call-girl-prostitution. Det framgår även att prostitutionen förändras med samhället och att det alltid uppstår nya former. [30]

Begreppet prostitution används genomgående ihopkopplat med kriminalitet. Den säger inte att all slags prostitution har något med brottslighet att göra, men att ”prostitutionsbranschen” är omöjlig att helt hålla isär från den.

6.1.2 Vilken syn visar den på?

Det första som märks i läsandet av propositionen är att prostitution är någonting som är dåligt och skadligt. Detta visas bland annat genom att det nästan inte alls diskuteras om *varför* prostitution borde vara olagligt, förutom ett enda, kort stycke på de sju sidorna. Det nämns inte alls något argument eller någon anledning till att prostitution kanske inte alls är något som är fel. De två argumenten som propositionen tar upp emot prostitution är att det oftast finns en kriminell verksamhet nära sammankopplad till den och att de prostituerade i allmänhet har en svår social situation. [31] Den argumentation som istället finns i propositionen består utav argument för varför det skulle vara gynnsamt att just kriminalisera köpandet av sex. Det är också tydligt att det är en kvinna som räknas som prostituerad och att det är en man som räknas till den som köper sex.

Ett förbud mot prostitution skulle enligt propositionen: ” ***… Fylla en normbildande funktion och göra klart att prostitution inte är socialt accepterat***” [32] [33]. Det här citatet visar klart och tydligt på att en stor anledning till att en lagstiftning mot köp av prostitution kom till är att den skulle visa på att prostitution är något som inte är accepterat socialt sett, vilket bygger på att det redan då måste ha funnits en stor opinion emot det, i alla fall bland politikerna i riksdagen.

”Kunskapen om de prostituerade är begränsad till kvinnorna i den synliga gatuprostitutionen. Den forskning som finns om prostitution visar emellertid, enligt utredningen, att de prostituerade oftast är kvinnor som på olika sätt fått en dålig start i livet, som tidigt berövats sin självrespekt och fått en negativ självbild.” [34] Det finns två saker som jag vill komma fram till med hjälp av ovanstående citat. Den första är att de när de

[30] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 102
[31] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 104
[32] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 100.
[33] Alla citat är ändrade till kursiv, fetstil av författaren.
[34] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 104.

skriver att kunskapen om de prostituerade är begränsad till de som arbetar i gatuprostitution (vilket vid den här tidpunkten var ungefär en fjärdedel av alla prostituerade [35]) erkänner att de omöjligen kan tala för alla prostituerade, som kanske inte alls lever under samma förhållanden. Det är inte omöjligt att det som beskrivs i citatet, att de som säljer sex på gatorna oftast är kvinnor som fått en dålig start i livet, är just det som är specifikt för gatuprostituerade. Den bilden som propositionen visar av de gatuprostituerade är att de allmänt verkar ha det värre än inomhusprostituerade, vilket stärker bilden av att de prostituerades situation som beskrivs i texten kanske inte är allmän för alla.

Den andra saken som jag vill komma fram till med hjälp av citatet är synen som finns på de prostituerade, specifikt den delen som handlar om att prostituerade kvinnorna tidigt har *förlorat sin självrespekt*. Just de där orden tyder på att de prostituerade kvinnorna inte är som vanliga kvinnor. De är inte kvinnor som jobbar på ett annat lågavlönat jobb eller kvinnor som lämnar sina barn på dagis, utan de är kvinnor som har förlorat respekten för sig själva. Prostitution kan omöjligen ses som ett vanligt jobb med den här synen. Det här kan kopplas ihop med ett annat citat som jag också vill lyfta från texten: ***"Prostitutionsdebuten handlar väldigt sällan om ett plötsligt djupt fall i förnedring"***. [36] Det egentliga fokus i den här meningen handlar om att människor inte plötsligt börjar sälja sex, utan att det finns många andra, långtidsgående anledningar till det, men att använda ordet förnedring kan ses som lite väl extremt. Det tyder också på att prostitution, i alla fall till viss del, enligt propositionen kopplas ihop med att förnedra sig.

Bara genom att förbjuda köpandet av sex och inte säljandet visar det på att den som prostituerar sig (kvinnan) är den svagare parten, ett offer för ett brott. Detta blir konstigt när kvinnorna inte får skadestånd eller någon annan ersättning för brottet som de då måste ha utsatts för. Detta ger mer en känsla av att det här brottet är ett brott mot moralen i landet och idén om Sverige, kanske till och med kvinnor i allmänhet, men inte de här kvinnorna som individer.

6.1.3 Synen på mannen

Det som är ganska speciellt i den här propositionen är att det finns en sådan tydlig markering i att det är en kvinna som är offret, och att det då är en man som är förövaren. Lagstiftningen blev könsneutral, men det är svårt att se att kvinnor också skulle kunna köpa sex när man

[35] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s.102.
[36] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 104.

undersöker materialet. Trots att vissa män ”måste” vara förövaren (för att de prostituerade ska kunna vara offer) finns det i princip inget i propositionen som handlar om att detta snarare skulle vara ett problem bland män än ett problem bland kvinnor. Den enda delen som behandlar männen som köper sex på ett närmare sätt är när det står att: ***”Könsköparen avviker inte från genomsnittsmannen när det gäller yrke, ekonomi eller civilstånd men han får däremot enligt utredningen sägas var avvikande när det gäller inställningen till sexualitet och kvinnor”***. [37] Dvs. det enda som egentligen är speciellt med män som köper sex är att dem har en annorlunda inställning till kvinnor och sex. Det är stor skillnad ifrån beskrivandet av att prostitution kan liknas vid ett djupt fall i förnedring. Det är lite konstigt att det ändå är männen som är brottslingar samtidigt som de knappt nämns i propositionen samt att de inte tar upp frågan om att det kanske är ett samhällsproblem när män anser att de har rätt till att köpa sex (förutsatt att det anses som fel i samhället).

6.1.4 Synen på Sverige

Det går inte att undgå att märka att Sveriges regering i den här texten ser på sig själva som att det är deras makt att rädda den prostituerade från de som vill köpa denne och också ifrån dennes självskadande beteende. Med propositionen vill de vara normbildande inte bara i Sverige utan också i jämförelse med andra länder, vilket skulle kunna ses lite som vi-är-bättre-än-dem-tänk.

De gör det tydligt att prostitution i jämförelse med andra europeiska länder bara finns i en liten skala, vilket troligen stämmer och inte är irrelevant för propositionen. Dock går de lite för långt när de skriver att prostitution bara sker begränsat i Sverige när det finns statistik i propositionen som säger att mellan 10-13 % av alla män någon gång har köpt sex, vilket ändå är en anmärkningsvärd siffra. En sak att ha i åtanke med den här statistiken är att den är relativt gammal, och att det inte är säkert att de här männen har köpt sex i Sverige. Jag tycker dock att den är relevant ändå eftersom den tyder på det var ganska många som hade köpt sex, i alla fall någon gång, när propositionen väl kom till. Anledningarna till varför Sverige inte skulle ha lika mycket prostitution skulle vara för att Sverige har ett väl uppbyggt trygghetssystem, ett strävande efter jämställdhet i samhället samt ett *väl fungerande* socialt arbete mot prostitution. [38] Det kan vara lite för mycket klappande på ryggen när ändå en tiondel av alla män har köpt sex. Om Sverige hade haft ett väl fungerande arbete mot

[37] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 104.
[38] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 102-103.

prostitution hade siffran varit nämnvärt mindre, och lagstiftningen hade inte behövts från början.

6.2 Teorierna

6.2.1 Propositionen enligt Pateman

Pateman skulle stödja idén som finns bakom propositionen, eftersom hon tycker att prostitution är så pass problematiskt så som det ser ut idag. Dock skulle hon också tycka att propositionen var problematisk och speciellt inte tillräcklig på flera olika sätt. Hennes problem med propositionen skulle grunda sig på en enkel anledning och det är att den egentliga anledningen till att prostitution inte borde vara tillåtet, vilket enligt henne är att den bygger på patriarkatet och att män anser sig ha rätt till en kvinnas kropp, inte tas upp alls. Just den här punkten är nästan till och med en del av hennes definition av ”Prostitution is part of the exercise of the law of male sex right, one of the ways in which men are ensured access to women's bodies.” [39] Det är alltså inte ett problem som handlar om kvinnor utan det handlar om män och deras ”rätt” till sex. Därför borde diskussionen och lösningen ligga i varför män vill köpa kvinnors kroppar.

Argumentationen som finns i texten för förbjudandet av prostitution med att de prostituerade i allmänhet har en svår social situation samt att det finns oftast finns en kriminell verksamhet nära sammankopplad till den, skulle hon utav ovanstående anledning ha ett problem med. Dock skulle hon till stor del hålla med om att de prostituerade är i en generell utsatt situation.

Ett stort problem som Pateman har med prostitutionsdebatten är att den oftast ses som ett problem som handlar om kvinnor, därför skulle hon anse att det är problematiskt när propositionen på flera ställen nästan skuldbelägger prostituerade (såsom det går att se i citaten som jag använde i första delen av analysen). [40] Att skriva att prostituerade har förlorat sin självrespekt och tyda på att prostitution förnedrar sig själva skulle hon säga bygger på en förlegad syn på kvinnor. Pateman kan definitivt tänka sig att det finns kvinnor som väljer det här yrket, dock är det viktigt att påpeka att det är kontexten kring prostitution och mäns ”rätt” att köpa kvinnors kroppar som skulle vara hennes stora problem. [41]

[39] Pateman, 1999, s. 56.
[40] Pateman, 1999, s. 56.
[41] Pateman, 1999, s. 63.

6.2.2 Propositionen enligt Nussbaum

Nussbaum skulle inte hålla med om mycket i propositionen, eftersom den kommer leda till ökad stigmatisering av de prostituerade. Mer stigmatiseringen i sin tur skulle leda till att de prostituerade både blir mer utsatta för våld utan också för att bli diskriminerade. Det som Nussbaum ändå skulle tycka att det var bättre med att den inte förbjuder säljandet utav sex utan bara köpandet, för att detta ser till att de prostituerade kvinnorna inte blir ännu mer utsatta.

Att skriva att den blivande lagstiftningen skulle vara normbildande och göra klart att prostitution inte är socialt accepterat skulle Nussbaum tycka är konstigt med tanke på att det knappast har varit socialt accepterat i dagens samhälle, och att de prostituerade har varit stigmatiserade i alla fall under en lång period. För att prostitution redan är ett stigmatiserat yrke blir det också konstigt när de skriver att den blivande lagen skulle kunna förhindra människor från att bli prostituerade. [42]

Begreppsmässigt sett är det för Nussbaum också problematiskt att prostitution automatiskt sammankopplas med något som är dåligt och skadligt när det definitivt inte behöver vara det. Det är uppenbart att det finns prostituerade kvinnor som skadas av det, men det är inte uppenbart att alla gör det. När det skrivs saker såsom att den prostituerade i många fall har berövats sin självrespekt blir det svårt att se de prostituerade som vanliga kvinnor. Hon skulle anse att texten är alldeles för influerad av moraliska föreställningar, speciellt med tanke på att inte finns några argument för att prostitution inte bara är skadligt, vilket ger en svart-vit bild av situationen. Argumenten som finns för att kriminalisera köp av prostitution är inte heller vattentäta med tanke på att de i princip bara bygger på att de prostituerade generellt sett har en svår social situation. Här måste man igen ta hänsyn till att det inte måste vara så för alla prostituerade.

[42] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid,* s. 100.

7. Argumentationsanalys

I min andra del av min analys, argumentationsanalysen, kommer jag att ta upp och diskutera citaten från propositionen som jag använde i begreppsanalysen närmare. Jag kommer också att jämföra Nussbaum och Pateman med varandra och tydliggöra varför jag anser att de kompletterar varandra, fastän jag lutar mer åt Nussbaums håll. Detta är inte nödvändigtvis för att jag anser att hon har rätt i att prostitution borde legaliseras och behandlas som alla yrken, men det handlar snarare om att mitt val av material fick mig att inse hur präglad propositionen är utav ganska traditionella moraliska och förlegade föreställningar och att den visar på en kvinnosyn som tyder på att kvinnan är svagare och måste skyddas (trots att den i slutänden inte ens gör det).

" ***… Fylla en normbildande funktion och göra klart att prostitution inte är socialt accepterat***" [43]. Det som jag anser är problematiskt med det här citatet är att det tyder på att en anledning till att de förbjöd prostitution var för att det inte är socialt accepterat, och det är svårt att förstå på vilket sätt som det är en reell anledning. Om allting som inte är socialt accepterat skulle förbjudas skulle det leda till många saker som helt plötsligt skulle förbjudas för att de styrande inte tycker att det är passande. Sen går det också att fråga sig ifall det egentligen är så bra att införa en lag som inte verkar vara en allmän åsikt i samhället (eftersom den skulle vara normbildande)? Detta tycker jag egentligen inte måste vara så farligt med tanke på att de flesta lagar, mer eller mindre, alltid är normbildande.

"Kunskapen om de prostituerade är begränsad till kvinnorna i den synliga gatuprostitutionen. Den forskning som finns om prostitution visar emellertid, enligt utredningen, att de prostituerade oftast är kvinnor som på olika sätt fått en dålig start i livet, som tidigt berövats sin självrespekt och fått en negativ självbild." [44] Det första som jag visade på i min begreppsanalys var att det kan vara problematiskt när i princip all kunskap som de har om de prostituerade handlar om en typ av prostitution (som inte ens är speciellt stor). På grund av det här så går det att se det så att gatuprostitution, som enligt propositionen verkar vara skadligt för de prostituerade kvinnorna, borde förbjudas, men när de inte verkar veta så mycket om inomhusprostitution kan de egentligen inte veta ifall den är skadlig eller inte.

[43] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 100.
[44] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 104.

Den andra delen som jag ville visa på är att kvinnorna som är prostituerade inte kan ses som vanliga kvinnor, utan att de har förlorat sin självrespekt, och att prostitution omöjligen kan ses som ett vanligt yrke. Jag tog upp citatet ” ***”Prostitutionsdebuten handlar väldigt sällan om ett plötsligt djupt fall i förnedring”*** [45] i samband med det och tänkte därför ta upp dem här samtidigt också. Jag anser att de här citaten visar på en förlegad syn på sex, och att det i många fall är den som jag tycker är det som är mest bristfällig med propositionen. Med förlegad syn på sex menar jag inte att prostitution är en modern företeelse som borde vara laglig, utan snarare att många av argumenten (som de ovanstående) i propositionen bygger på den enkla anledningen att sex inte är något som borde få köpas. Det är förstås problematiskt ifall prostituerade kvinnor (i det här fallet gatuprostituerade) har valt yrket för att de har fått en dålig start i livet och för att de har en negativ självbild, men det kan knappast vara det enda yrket där det är så. Det kan också vara så att de har fått en negativ självbild, och att de känner att de på något sätt blir förnedrade, just för att det är meningen att de ska ha det.

”Könsköparen avviker inte från genomsnittsmannen när det gäller yrke, ekonomi eller civilstånd men han får däremot enligt utredningen sägas var avvikande när det gäller inställningen till sexualitet och kvinnor.” [46] Det här citatet fick till stor del bygga upp hur synen på mannen är i propositionen, där en man som köper sex har en avvikande inställning till sexualitet och kvinnor samtidigt som 10-13 % av alla män någon gång har köpt sex. Jag tycker att det är konstigt att 10-13 % (fastän det antagligen är färre personer som köpte sex regelbundet) kan räknas till personer som har avvikande inställning till sexualitet och kvinnor. Ifall det var en av hundra, eller färre, hade jag kunnat förstå det men den här siffran är helt enkelt för hög. Det blir därför fel när propositionen inte tar upp något om hur mäns (och kvinnors) syn på sexualitet och kvinnor ska förändras.

Nu tänker jag börja gå in på anledningarna till att jag sätter Nussbaums teori före Pateman, samtidigt som det inte går att ignorera Pateman. Jag tänkte börja med att tydliggöra den centrala skillnaden mellan dem. Enligt Nussbaum är prostitution bara fel ifall den är skadlig, medan Pateman anser att prostitution alltid är fel. Nussbaum bygger sina argument på att prostitution är ett stigmatiserat yrke och att det är därför som det anses vara dåligt i sig, och Pateman menar istället att prostitution både bygger på och upprätthåller patriarkatet och det därför omöjligen inte kan vara skadligt. Enligt propositionen, precis som enligt Pateman, har en kvinna alltid kränks av prostitutionen, även om hon inte har tagit skada.

[45] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 102.
[46] Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, s. 104.

En annan intressant skillnad mellan Nussbaum och Pateman är att Pateman när hon diskuterar männen i förhållande till prostituerade kommer fram till att det är männens patriarkala förtryck som är anledningen till att det ens finns prostituerade, medan Nussbaum snarare kommer fram till att stigmatiseringen av yrket beror på männens kontrollerande av kvinnors sexualitet. Det här är intressant eftersom det visar på två helt olika synvinklar på hur män ska ha använt sin makt gällande prostitution. Om jag skulle dra Nussbaums synvinkel lite längre skulle detta troligen innebära att det skulle finnas lika många män som var prostituerade idag, ifall världen hade varit jämlik.

En stor anledning till att jag lutar mer åt Nussbaums håll är att jag anser att propositionen visar på en förlegad kvinnosyn, vilket jag tycker blir tydligt med fallet med att det inte finns något skaderekvisit för den prostituerade, vilket innebär att en prostituerad inte får något skadestånd. Det som jag anser är problematiskt med det här är att det är svårt att se att de som köper prostituerade verkligen har gjort ett brott. I propositionen är det tydligt att den prostituerade kvinnan är ett offer, men utan skaderekvisit (det vill säga att den prostituerade lagligt sett ses som ett offer och får till exempel skadestånd) fungerar inte det här egentligen och i så fall går det att se på prostitution som något som är *fel för samhället*. Med den här synen går det inte att säga att lagen som propositionen ledde till skyddar den prostituerade utan då handlar det snarare om att skydda samhället från något som anses skadande för moralen. Det här svarar dock inte på frågan om ifall prostitution *i sig* självt är fel utan bara att sexköpslagen inte skyddar de som i så fall skadas av prostitution, vilket blir ett fel på lagen i sig samt synen som propositionen bidrar med. Egentligen behöver det dock inte vara så farligt att sexköpslagen bygger på moral, och att den ville vara normgivande eftersom alla andra lagar också är på uppbyggda på ett sådant sätt, men i flesta andra lagar finns det ett tydligt offer och att den här personen ska skyddas, vilket inte finns i det här fallet.

Det som gör det svårt för mig att inte dra mig till Nussbaum är att jag anser att hennes argument för stigmatiserade yrken är så pass stark, och den tydliggör också en stor del av varför prostitution kan anses vara moraliskt fel. Bara exemplet som jag tog upp i teoridelen med att det förut fanns andra stigmatiserade yrken, exempelvis operasångare, visar på att det fortfarande idag kan finnas yrken som kanske inte nödvändigtvis är fel även om de anses vara det av de allra flesta. Det här behöver förstås inte leda till slutsatsen att prostitution är ett sådant yrke, men jag har svårt att dra någon annan slutsats med tanke på att det finns så mycket som är kopplat till just moral när det kommer till sex.

Nussbaum skulle aldrig säga att prostitution är världens bästa yrke eller att det inte finns många allvarliga problem med det, men det största problemet för henne ligger i hur

prostitution ser ut idag, och inte prostitutionsyrket i sig. Jag håller med henne i detta och tycker att vi istället borde se till att stödja de här kvinnorna så att de antingen kan få bättre arbetsförhållanden eller, ifall de vill, kan få resurser så de kan lämna yrket.

En fråga som inte går att undvika är dock: Går det verkligen att tillåta ett yrke som bygger på och upprätthåller patriarkatet? Jag skulle inte säga att det egentligen går, men samtidigt bygger i princip alla yrken på oschyssta förhållanden mellan olika kön, klasser och etniciteter. Om jag tar kvinnor som ett exempel så är det allmänt känt att kvinnor har sökt sig till mer lågbetalda yrken (sen går det ju att fråga sig ifall de är lågbetalda för att det är kvinnor som arbetar i dem), såsom till exempel inom vården medan män har sökt sig till lite mer välbetalda yrken, exempelvis inom byggbranschen. Ingen skulle någonsin säga att staten borde förbjuda vårdyrket bara för att det bygger på patriarkatet.

En annan fråga som dyker upp med Patemans perspektiv är: Varför är det just män som köper sex? Enligt henne är det på grund patriarkatet, att män anser att de har rätt till en kvinnas kropp. Eftersom jag precis tog upp det med patriarkatet tänkte jag bara adressera det som har med att män, enligt henne, anser sig ha rätt till en kvinnas kropp. Det är det här perspektivet som gör att jag tycker att det är som svårast att inte stödja Pateman, eftersom jag kan se problematiken som sker när män kan köpa sex och därför börjar tänka att de därför alltid har rätt till det. Det skulle till exempel kunna leda till våldtäkter.

8. Slutsats

För att sammanfatta svaren på mina frågor så används begreppet prostitution i propositionen för att beskriva prostitution som något som är dåligt och skadligt. Kvinnosynen tyder i stor utsträckning på att kvinnor måste skyddas, samtidigt som skyddsnätet brister i och med att det inte finns något skaderekvisit för de prostituerade kvinnorna. Propositionen förstås på bästa sätt med både Pateman och Nussbaum, eftersom deras syner kompletterar varandra. Jag drar mig som sagt lite mer till Nussbaums teori, eftersom en sådan syn skulle kunna skydda de prostituerade mer samtidigt stigmatiseringen troligen skulle minska.

Det största problemet som jag ser kring diskussionen gällande prostitution och debatten kring den är att den oftast ignorerar den personen som den faktiskt handlar om, den prostituerade, sexsäljaren, eskorten eller vad personen än vill kalla sig. Den handlar istället om kvinnor i allmänhet och hur det skadar samhället, vilket förstås är viktiga aspekter också, men i slutändan går det inte att ignorera vems åsikt som egentligen borde väga mest. Att ta bort den prostituerades åsikter blir i det här fallet likt post-kolonialismen (en teori som skulle vara intressant att använda i en analys av prostitution) och förminskande av den här personen som individ. Det är lätt att sitta och tycka i en sådan här fråga men utan stöd från de som faktiskt påverkas spelar spekulationerna inte så stor roll. Även fast min slutsats bygger på att prostitution borde legaliseras skulle den aldrig kunna hålla ifall en majoritet av de prostituerade inte höll med om det, eftersom den då troligen bara skulle vara mer skadlig.

En vidare forskning skulle vara att undersöka sexköpslagen istället för propositionen och se hur den faktiskt har påverkat synen på prostitution samt undersöka lagens effekter. Det skulle också vara intressant att titta närmare på vad olika prostituerade anser om lagen, fastän detta skulle vara en väldigt komplex och svår studie. En liknande undersökning skulle också kunna göras med en helt annorlunda teori än den feministiska, till exempel en mer socialistisk eller liberal, eller varför inte en diskursanalys.

9. Referenser

Litteratur

Dodillet, Susanne, *Är sex arbete? -Svensk och tysk prostitutionspolitik sedan 1970-talet*, Vertigo förlag, Stockholm, 2009.

Gemzöe, Lena, *Feminism*, Bilda, Stockholm, 2002.

Haslanger, Sally, "Gender and race; What are they? What do we want them to be?", Noûs, vol. 34, nr. 1 (2000).

Nussbaum, Martha, *Sex and social justice*, Oxford University Press, Oxford, 1999.

Pateman, Carole, *The sexual contract*, Stanford University Press, Stanford, 1988.

Persson, Louise, *Klassisk feminism*, Hydra Lab AB, Malmö, 2009.

Öfverberg, Ulf, *Jämlikheten först – om sexhandel, droger och livets gränsmarker*, Agora, Stockholm, 2003.

Dokument

Principprogram för RFSL, Fastställt vid RFSL:s kongress i Gävle, 2012.

Proposition 1997/98:55, *kvinnofrid*, Stockholm, Arbetsmarknadsdepartementet.

Webbsidor

Feministiskt initiativ, "Prostitution och människohandel", http://feministisktinitiativ.se/politik/feminism-i-eu/prostitution-och-manniskohandel/, hämtad 2014-12-22.

Svenska Akademins ordlista (SAOL), http://www.svenskaakademien.se/svenska_spraket/svenska_akademiens_ordlista/saol_pa_natet/ordlista, uppdaterad 2014.

Utbildningsdepartementet, Regeringen, "Sexköpslagen", http://www.regeringen.se/sb/d/2593/a/116601, senast uppdaterad 2014-10-14.